

УДК 338.2:327:378.147

Н. В. Почерніна, к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ПОЛІТИКА МАКРОРІВНЯ ТА МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У ФОКУСІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЕКОНОМІСТА

Анотація. Розкрита важливість набуття компетентностей здобувачами вищої освіти щодо макроекономічної політики та міжнародної діяльності. Охарактеризована структура відповідних навчальних курсів у розрізі знань, вмінь та навичок за спеціальностями економічного спрямування.

Ключові слова: компетентнісний підхід, макроекономічна політика, міжнародна економічна діяльність.

Постановка проблеми. Виклики сучасного світу, обумовлені наростанням глобалізаційних процесів, непередбаченими економічними кризами, екологічними загрозами, розвитком пандемії, воєнними конфліктами тощо актуалізують питання підвищення якості освіти з метою підготовки фахівця, здатного вести професійну діяльність в умовах, що стрімко змінюються. Така мінливість зовнішнього середовища підвищує значимість набуття компетентностей здобувачами вищої освіти у сфері економіки щодо аналізу проблем макrorівня, а також аспектів міжнародної співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глобальні та макроекономічні проблеми, з якими стикнулася Україна у XXI сторіччі, ставлять перед країною завдання стратегічного значення. Зокрема, у проекті Стратегії України 2030, запропонованою Урядом для обговорення, зазначається, що «Україна знаходиться в черговій точці вибору. При збереженні тих рис управління, що були притаманні Україні останні три десятиліття, ... це призведе до подальшого збільшення розриву в рівні добробуту із сусідами» [1, с. 17]. Однак, ситуація може бути виправлена за рахунок послідовної державної політики, європейського та євроатлантичного курсу, інноваційного випереджаючого економічного зростання, що сприятиме людському розвитку «через відповідну якість освіти, науки, медицини, культури та навколишнього середовища» [1].

Якість освіти як фактор соціально-економічного розвитку країни є предметом дослідження як вітчизняних, так і закордонних науковців. Так, на думку Ф. Альтбаха, Л. Рейсберг та Л. Рамблі «забезпечення якості вищої освіти піднялося на вершину політичного порядку денного у багатьох країнах і має зростаючу міжнародну популярність» [2, с. 37]. За висловом С. Шарова, мова йде про зміну освітньої парадигми «за рахунок впровадження у навчальний процес вищої та середньої школи компетентнісного підходу» [3, с. 194]. Реалізація цього підходу у процесі підготовки фахівців економічного

профілю дозволила конкретизувати вимоги до випускника. Так, за баченням Ю. Кліпи, випускник економіст повинен володіти загальними компетентностями, зокрема критично оцінювати і прогнозувати соціально-економічні та інші суспільні явища, використовувати знання для інноваційної діяльності, оцінювати перспективи глобалізації, розуміти наслідки макроекономічного розвитку [4, с. 80]. При характеристиці комплексних компетентностей економіста Г. Матукова робить акцент на підприємницькій компетентності, «що забезпечить майбутнім фахівцям широкий спектр можливостей на ринку праці» [5, с. 121]

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є аналіз реалізації компетентнісного підходу у процесі викладання навчальних курсів «Макроекономічна політика» та «Міжнародна економічна діяльність України»

Виклад основного матеріалу досліджень. Аналіз основних тенденцій ринку праці та спілкування зі стейкхолдерами-роботодавцями в процесі впровадження та реалізації освітніх програм в останні роки виявив зростання запиту на випускників-економістів з навичками макроекономічного аналізу та знаннями, необхідними для співпраці з міжнародними партнерами та виходу підприємства на зовнішні ринки. З урахуванням цього, кафедра бізнес-консалтингу та міжнародного туризму ТДАТУ впровадила у навчальний процес дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» та «Макроекономічна політика». При цьому, перша з них запропонована для програм бакалаврського рівня, друга – для програм магістерського рівня.

Дисципліна «Міжнародна економічна діяльність України» вивчає систему економічних відносин та взаємозв'язків між резидентами та нерезидентами України. Знання механізму встановлення взаємовідносин між суб'єктами господарювання різних країн дозволяють оцінювати ефективність зовнішньоекономічних зв'язків на мікро- мета- та макрорівні, а також забезпечують розробку рекомендацій для суб'єктів господарювання, загальнодержавних органів управління та органів місцевого самоврядування щодо підвищення результатів економічної діяльності за межами країни. Метою викладання дисципліни є формування системи теоретичних знань та набуття практичних навичок з міжнародної економічної діяльності суб'єктів господарювання України. Аналіз структури курсу у розрізі компетентностей для спеціальностей галузей знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 07 «Управління та адміністрування», 28 «Публічне управління та адміністрування» наведені у таблиці 1

Таблиця 1

Структура курсу «Міжнародна економічна діяльність України» у розрізі компетентностей випускника-бакалавра за спеціальностями

Теми курсу	Результат опрацювання теми	Компетентності за спеціальностями
Сутність міжнародної економічної	знання про сутність, структуру, еволюцію та сучасні особливості міжнародної економічної діяльності України	СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної

діяльності та її особливості		економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях (051 Економіка)
Суб'єкти міжнародної економічної діяльності та їх роль	знання про специфіку поведінки та функції різних суб'єктів у сфері міжнародних відносин	СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків (076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність)
Показники участі країни у міжнародних економічних відносинах	вміння оцінювати можливості зовнішньоекономічних зв'язків на мезо- та макrorівні та оцінки їх ефективності	СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (073 Менеджмент)
МЕД України в умовах зростаючої глобалізації	навички пошуку, відбору та аналізу інформації про глобальні тренди та національні стратегії розвитку	СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами (051 Економіка)
Механізм регулювання МЕД	знання інституційної структури регулювання МЕД та навички аналізу наслідків державної зовнішньоекономічної політики	СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави (051 Економіка)
Україна у світових інтеграційних процесах	вміння оцінювати стан, ефективність і перспективи участі України в інтеграційних процесах	ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (071 Облік і оподаткування); ЗК 14 - (075 Маркетинг).
Міжнародна торгівельна діяльність України	вміння виявляти тенденції змін кон'юнктури світових ринків	СК11. Здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначати особливості функціонування ринків (075 Маркетинг).
Участь України в міжнародних міграційних процесах	вміння враховувати наслідки міграційних процесів на мікро-, мезо- та макrorівні	СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин (051 Економіка)
Виробниче співробітництво України з іноземними партнерами	вміння використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності щодо реалізації стійких конкурентних переваг суб'єкта МЕДУ	ЗК14.Здатність працювати у міжнародному контексті (073 Менеджмент) ЗК13 - (075 Маркетинг)
Включення України у світової валютно-	знання механізму валютного регулювання	СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та

фінансові відносини		регулювання фінансового ринку (072 Фінанси, банківська справа та страхування)
Міжнародна науково-технічна та інноваційна діяльність України	навички креативного мислення, нестандартних рішень, наукових розвідок, вміння використовувати IT-технології	ЗК11. Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій (071 Облік і оподаткування); ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (073 Менеджмент); СК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології (281 Публічне управління та адміністрування).
Роль України на міжнародних ринках капіталу	знання особливостей іноземного інвестування та обігу зовнішніх боргових зобов'язань	СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури (072 Фінанси, банківська справа та страхування)

Джерело: складено автором

Дисципліна «Макроекономічна політика» вивчає цілі, інструменти та моделі впливу держави на економіку для забезпечення стабільності, ефективності і зростання суспільного добробуту. Знання механізму встановлення взаємовідносин між державою та суб'єктами господарювання дозволяють оцінювати ефективність макроекономічної політики, а також забезпечують розробку рекомендацій для суб'єктів господарювання, загальнодержавних органів управління та органів місцевого самоврядування щодо підвищення результативності економічної взаємодії між ними. Метою навчального курсу є формування у студентів теоретичних і прикладних знань способів впливу держави на поведінку суб'єктів господарювання для досягнення економічної стабільності та зростання.

Відповідність тем курсу певним компетентностям, що набуватимуть здобувачі вищої освіти за спеціальностями галузей знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 07 «Управління та адміністрування», 28 «Публічне управління та адміністрування» наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Структура курсу «Макроекономічна політика» у розрізі компетентностей випускника-магістра за спеціальностями

Теми курсу	Результат опрацювання теми	Компетентності за спеціальностями
Науково-теоретичні основи макроекономічної політики	знання цілей, змісту та моделей макроекономічної політики, її принципів. механізму та умов проведення	СК08. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору (071 Облік і оподаткування); СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку (051 Економіка)
Макроекономічне регулювання	знання особливостей фінансових відносин між	СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи

фінансового сектору	державою та приватними суб'єктами	та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності (072 Фінанси, банківська справа та страхування)
Бюджетна політика	знання про специфіку розподільчих та перерозподільчих відносин між рівнями державної влади та суб'єктів господарювання	СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації (073 Менеджмент); ЗК8. Здатність розробляти проекти та управляти ними (075 Маркетинг)
Податкова політика	навички опрацювання податкового законодавства	СК10.Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем (051 Економіка)
Монетарна політика	знання механізму монетарного регулювання та врахування його наслідків у процесі господарювання	СК3.Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки (051 Економіка)
Механізм регулювання заощаджень та інвестицій на макrorівні	вміння використовувати канали перетворення заощаджень в інвестиції у практиці господарювання	СК1.Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень (051 Економіка)
Зовнішньоекономічна політика	навички аналізу та оцінювання наслідків державного регулювання зовнішньоекономічних операцій	СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції (281 Публічне управління та адміністрування)
Антикризова та антиінфляційна політика	вміння критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, розробляти стратегію розвитку підприємства з урахуванням впливу зовнішніх факторів	СК 5. Здатність до вирішення проблемних питань і нестандартних ситуацій у професійній діяльності за умов невизначеності та ризиків (076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність)
Політика зайнятості на макrorівні	знання особливостей функціонування ринку праці та напрямів державного регулювання зайнятості	ЗК5. Навички міжособистісної взаємодії (075 Маркетинг); ЗК3.Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (051 економіка)
Соціальна політика держави	вміння оперувати категоріями соціальної ефективності в практиці господарювання	СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани (073 Менеджмент)

Структурна політика	навички дослідницької діяльності, використання інноваційних технологій, знання векторів стратегічних змін в країні	СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях (281 Публічне управління та адміністрування)
---------------------	--	---

Джерело: складено автором

Висновки. Застосування компетентнісного підходу до аналізу тематичної структури навчальних курсів «Міжнародна економічна діяльність України» та «Макроекономічна політика» дозволило продемонструвати роль цих дисциплін у підготовці бакалаврів та магістрів. Вони здатні забезпечувати як загальні, так і спеціальні компетентності для семи розглянутих спеціальностей економічного напрямку. Крім того, з урахуванням навичок комунікації, здатності логічно і критично мислити, на що орієнтовані обидва курси, і що входить в поняття *Soft skills*, можна говорити про синергетичний потенціал цих дисциплін. Результати дослідження можуть мати практичне значення у процесі розробки та оптимізації освітніх програм за спеціальностями 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування».

Список використаних джерел.

1. Аудит економіки України 2030 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://nes2030.org.ua/#rec246061582> (дата звернення 15.03.2021)
2. Altbach, P., Reisberg, L., Rumbley, L. Tracking a Global Academic Revolution. *Change: The Magazine of Higher Learning*. 2010. №42. P. 30-39. DOI: 10.1080/00091381003590845.
3. Шаров С. Компетентнісний підхід: переваги, структура та особливості. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. №4 (63). С. 194-199
4. Кліпа Ю.В. Професійна підготовка майбутніх економістів банківської справи для підприємницької діяльності: дис. кандидата педаг. наук: 13.00.04. Київ, 2020. 283 с.
5. Матукова Г.І. Формування економічних компетентностей у фахівців вищої школи. *Молодий вчений*. 2018. №3 (55). С. 119-124

Pochernina N.V. Macro-level policy and international cooperation in the focus of economist competences.

Summary. The role of macroeconomic policy and international activities competencies for economic higher education seekers is revealed. The structure of the relevant disciplines is characterized by the detailing of knowledge, skills and abilities across topics and competencies.

Key words: competence approach, macroeconomic policy, international economic activity.